

Закон за професионалното образование и обучение

Обн. ДВ. бр.68 от 30 Юли 1999г., изм. ДВ. бр.1 от 4 Януари 2000г., изм. ДВ. бр.108 от 29 Декември 2000г., изм. ДВ. бр.111 от 28 Декември 2001г., изм. ДВ. бр.103 от 5 Ноември 2002г., изм. ДВ. бр.120 от 29 Декември 2002г., доп. ДВ. бр.29 от 31 Март 2003г., изм. ДВ. бр.28 от 1 Април 2005г., изм. ДВ. бр.77 от 27 Септември 2005г., изм. ДВ. бр.94 от 25 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.30 от 11 Април 2006г., изм. ДВ. бр.62 от 1 Август 2006г., попр. ДВ. бр.63 от 4 Август 2006г.

Глава първа

Общи положения

Цел и обхват на закона

Чл. 1. (1) Този закон регулира обществените отношения, свързани със:

1. осигуряване на правото на професионално образование и обучение на гражданите, съобразно личните им интереси и възможности;
2. задоволяване на потребностите от квалифицирана работна сила, конкурентоспособна на пазара на труда;
3. осигуряване на условия за функциониране и развитие на системата на професионалното образование и обучение, основаващи се на сътрудничество между нейните институции и органите на изпълнителната власт и на местното самоуправление и социалните партньори.

(2) Законът регламентира организацията, институциите, управлението и финансирането на системата на професионалното образование и обучение.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Основното и средното образование, придобивани съответно в професионалните училища и в професионалните гимназии, се регламентират със Закона за народната просвета, Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план и с държавните образователни изисквания, доколкото в този закон не е предвидено друго.

Цел на системата на професионалното образование и обучение

Чл. 2. Системата на професионалното образование и обучение подготвя гражданите за реализация в икономиката и в другите сфери на обществения живот, като създава условия за придобиване на професионална квалификация и за нейното непрекъснато усъвършенстване.

Задачи на системата на професионалното образование и обучение

Чл. 3. Основните задачи на системата на професионалното образование и обучение са:

1. придобиване на професионална квалификация;
2. (нова - ДВ, бр. 103 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г.) придобиване на правоспособност за професии, упражняването на които изисква такава, включително и за упражняване на регулирани професии;
3. (предишна т. 2 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) непрекъснато усъвършенстване на професионалната квалификация;

4. (предишна т. 3 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) формиране на мотивационна система за реализация в гражданското общество;
5. (предишна т. 4 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) формиране на обща култура на основата на националните и общочовешките ценности.

Структура на системата на професионалното образование и обучение

Чл. 4. Системата на професионалното образование и обучение включва професионално ориентиране, професионално обучение и професионално образование.

Същност на системата на професионалното образование и обучение

Чл. 5. (1) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Професионалното ориентиране осигурява информирането, консултирането и съветването на ученици, и на други лица относно избора на професия и кариерно развитие.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Професионалното обучение осигурява придобиването на квалификация по професия или по част от професия, както и усъвършенстването ѝ. При условия, определени с този закон, със Закона за народната просвета и Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план, то осигурява и завършването на основно образование или на класове от средното образование. Професионалното обучение включва:

1. начално професионално обучение - придобиване на първоначална квалификация по професия или по част от професия;
2. непрекъснато професионално обучение - усъвършенстване на придобитата квалификация по професия или по част от професия.

(3) Професионалното образование осигурява усвояването на общообразователния минимум за средно образование и придобиването на квалификация по професия.

Глава втора.

ОБЩИ ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ОРГАНИЗАЦИЯТА В СИСТЕМАТА НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Раздел I.

Професии и степени на професионална квалификация

Списък на професиите за професионално образование и обучение

Чл. 6. (1) Професионалното ориентиране, професионалното обучение и професионалното образование се осъществяват по професии и специалности, включени в Списъка на професиите за професионално образование и обучение.

(2) Списъкът по ал. 1 се утвърждава от министъра на образованието и науката след съгласуване с министъра на труда и социалната политика, както и със съответните отраслови министри и с представителните организации на работодателите и на работниците и служителите на национално равнище.

(3) (Нова - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г.) Структурните елементи на списъка по ал. 1 са професии и специалности.

Списък на регулираните професии в Република България (Загл. изм. - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г.)

Чл. 7. (Изм. - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г.) (1) Списъкът на регулираните професии в Република България се приема от Министерския съвет по предложение на министъра на образованието и науката след съгласуване с министъра на труда и социалната политика, както и със съответните отраслови министри и с представителните организации на работодателите и на работниците и служителите на национално равнище.

(2) Структурни елементи на списъка по ал. 1 са:

1. наименованието на професиите, които са регулирани съгласно българското законодателство;

2. (изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) нормативният акт, който определя изискванията за упражняване на професията;

3. (изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) органът, компетентен за даване или признаване на право за упражняване на съответната регулирана професия.

(3) Министерският съвет определя условията и реда за поддържане на списъка по ал. 1.

Класификационни признаци на Списъка на професиите за професионално образование и обучение

Чл. 8. (1) Професиите и специалностите се класифицират в професионални направления и по степен на образование и степен на професионална квалификация.

(2) Степените на професионална квалификация, придобивани по този закон, са първа, втора, трета и четвърта.

(3) За съответните степени на професионална квалификация се изисква:

1. за първа степен - придобити професионални компетенции за упражняване на професии, включващи рутинни дейности, извършвани при неизменящи се условия;

2. за втора степен - придобити професионални компетенции за упражняване на професии, включващи дейности с комплексен характер, извършвани при изменящи се условия;

3. за трета степен - придобити професионални компетенции за упражняване на професии, включващи дейности с комплексен характер, извършвани при изменящи се условия, както и поемане на отговорности за работата на други лица;

4. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) за четвърта степен - придобити професионални компетенции за упражняване на професии, включващи широк кръг дейности с комплексен характер, извършвани при изменящи се условия, както и поемане на управленски отговорности за работата на други лица и за разпределяне на ресурси.

(4) Входящото минимално образователно равнище за придобиване на съответните степени на професионална квалификация е:

1. за първа степен - завършен VI клас;

2. за втора и трета степен - завършени VII клас или основно образование;

3. за четвърта степен - завършено средно образование.

(5) Изходящото образователно равнище за придобиване на съответните степени на професионална квалификация е:

1. за първа степен:

а) основно образование - за ученици;

б) основно образование или завършен VI или VII клас - за лица, навършили 16 години;

2. за втора степен - завършени X или XI клас, придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование или завършено средно образование;
3. (доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) за трета степен - средно образование или придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование и се определя с държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

Раздел II.

Условия и ред за придобиване на професионална квалификация

Обучение за придобиване на професионална квалификация

Чл. 9. (1) Право за осъществяване на обучение за придобиване на професионална квалификация имат:

1. (доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) професионални училища, професионални гимназии, професионални колежи, училища по изкуствата и центрове за професионално обучение;
2. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) прогимназиални, основни, средни общообразователни, специални и спортни училища, гимназии и профилирани гимназии в отделни паралелки в тях - въз основа на заповед на министъра на образованието и науката, ако отговарят на условията, определени с държавните образователни изисквания.

(2) Обучение за придобиване на професионална квалификация могат да осъществяват министерства, общини, организации на работодатели, организации на работници и служители и отделни работодатели.

(3) Обучение за придобиване на професионална квалификация може да се осъществява и чрез индивидуална подготовка.

Рамкови програми за придобиване на професионална квалификация (Загл. изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 10. (1) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Придобиването на професионална квалификация в системата на професионалното образование и обучение се регламентира с рамкови програми, утвърдени от министъра на образованието и науката.

(2) Програмите по ал. 1 определят възрастта и входящото образователно и квалификационно равнище на кандидатите, както и съдържанието и продължителността на професионалното образование и на професионалното обучение.

(3) Програмите по ал. 1 са:

1. програми А за начално професионално обучение с придобиване на първа степен на професионална квалификация;
2. програми Б за начално професионално обучение с придобиване на втора степен на професионална квалификация;
3. програми В за професионално образование с придобиване на втора или трета степен на професионална квалификация;
4. програми Г за професионално обучение с придобиване на четвърта степен на професионална квалификация;
5. програми Д за начално професионално обучение с придобиване на квалификация по част от професия;

6. програми Е за непрекъснато професионално обучение за актуализиране или разширяване на придобита професионална квалификация, както и за придобиване на първа, втора и трета степен на професионална квалификация.

Програми за ученици

Чл. 11. Програмите, по които могат да се обучават ученици, са:

1. програми А с продължителност до 3 г. за ученици със завършен най-малко VI клас;
2. програми Б с продължителност до 4 г. за ученици със завършено основно образование или със завършен клас от средното образование;
3. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) програми В с продължителност 4 или 5 г. за ученици със завършено основно образование или 6 г. за ученици със завършен VII клас, а в училищата по изкуствата - до 4 г. след основно образование или завършен клас от средното образование;
4. програми Д с продължителност до 1 г. за ученици със завършено основно образование или със завършен клас от средното образование.

Програми за лица, навършили 16 години

Чл. 12. Програмите, по които могат да се обучават лица, навършили 16 г., са:

1. програми А с продължителност до 1 г. за лица със завършен най-малко VI клас;
2. програми Б с продължителност 1 г. за лица със завършен клас от средното образование или със завършено средно образование;
3. (нова - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) програми В с продължителност съответно 4 или 5 г. за лица със завършено основно образование;
4. (предишан т. 3 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) програми Г с продължителност до 2 г. за лица със завършено средно образование;
5. (предишна т. 4 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) програми Д с продължителност, определена с конкретната документация за професионално обучение;
6. (предишна т. 5 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) програми Е с продължителност, определена с конкретната документация за професионално обучение.

Документация за професионалното образование и за професионалното обучение (Загл. изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 13. (1) (Доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Програмите по чл. 10, ал. 3, т. 1, 2, 3 и 4 се конкретизират за всяка професия от списъка по чл. 6, ал. 1 с държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии, въз основа на които се разработват учебни планове и учебни програми.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Програмите по чл. 10, ал. 3, т. 5 и 6 се конкретизират с документацията за професионално обучение - учебни планове и учебни програми.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Документацията по ал. 2 се разработва от обучаващата институция или от заявителя на професионалното обучение. При придобиване на степен на професионална квалификация документацията се разработва в съответствие с държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

Изисквания към кандидатите

Чл. 14. (1) Изискванията към кандидатите, желаещи да се включат в програмите за професионално образование и професионално обучение, се отнасят за минимална възраст, здравословно състояние, входящо образователно равнище и входящо квалификационно равнище.

(2) Минималната възраст на кандидата в годината на кандидатстването е 13 г. за училищата и 16 г., когато обучението се извършва в друга обучаваща институция.

(3) Здравословното състояние на кандидата се удостоверява с медицинско свидетелство, доказващо, че професията, по която желае да се обучава, не му е противопоказна. Изискванията се определят с наредба на министъра на здравеопазването след съгласуване с министъра на образованието и науката.

(4) Входящото образователно равнище на кандидата е завършен клас от основното или средното образование, или завършена степен на образование, необходими за придобиване на съответната степен на професионална квалификация.

(5) Входящото квалификационно равнище на кандидата е придобитата степен на професионална квалификация, изисквана за включване в програма Е.

Условия и ред за приемане на кандидатите (Загл. изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 15. (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Условията и редът за приемане на кандидатите в държавните и общинските училища, в които се извършва професионално образование и обучение, се определят с наредба на министъра на образованието и науката, а в училищата по изкуствата - с наредба на министъра на образованието и науката и на министъра на културата.

(2) Условията и редът за приемане на кандидати в институции, различни от посочените в ал. 1, се определят от обучаващата институция при спазване изискванията на този закон и другите нормативни актове, уреждащи професионалното образование и обучение.

Раздел III.

Организация на учебния процес

Организация на учебния процес в професионалното образование

Чл. 16. (1) Формите на обучение, организационните форми и учебното време за програмите В са в съответствие със Закона за народната просвета и Правилника за прилагане на Закона за народната просвета.

(2) Организацията на учебния процес за всяка професия от списъка по чл. 6, ал. 1 се определя с държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

Организация на учебния процес в професионалното обучение

Чл. 17. (1) Формите на обучение, организационните форми и учебното време за програмите А, Б и Д за ученици са в съответствие със Закона за народната просвета и Правилника за прилагане на Закона за народната просвета.

(2) Организационната форма за програмите А, Б, Г, Д и Е за лица, навършили 16 г., е квалификационен курс. Формите на обучение, учебното време и броят на обучаемите в курса се определят от обучаващата институция. Те могат да се съгласуват със заявителя на професионалното обучение.

(3) Организацията на учебния процес по програмите А, Б и Г се определя с държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии, а по програмите Д и Е - с документацията по чл. 13, ал. 2.

Глава трета.

ИНСТИТУЦИИ В СИСТЕМАТА НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Институции

Чл. 18. Институциите в системата на професионалното образование и обучение са:

1. професионални училища;
2. професионални гимназии;
3. (нова - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) училища по изкуствата;
4. (предишна т. 3 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) професионални колежи;
5. (предишна на т. 4 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) центрове за професионално обучение;
6. (предишна т. 5 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) центрове за информация и професионално ориентиране;
7. (отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)
8. (предишна т. 6 - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) центрове за квалификация на обучаващите.

Професионални училища, професионални гимназии, професионални колежи и училища по изкуствата (Загл. изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 19. (1) Професионалните училища, професионалните гимназии и професионалните колежи са държавни, общински и частни, български с чуждестранно участие и чуждестранни и се откриват, преобразуват и закриват по реда, предвиден в Закона за народната просвета.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Професионалните училища осъществяват начално професионално обучение с придобиване на първа и втора степен на професионална квалификация и на квалификация по част от професията с продължителност до четири години. В тях се приемат ученици със завършен най-малко VI клас. В професионалните училища може да се осъществява и професионално образование въз основа на заповед на министъра на образованието и науката, ако отговарят на условията, определени с държавните образователни изисквания.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Професионалните гимназии осъществяват професионално образование с придобиване на втора степен на професионална квалификация с продължителност четири години или на трета степен на професионална квалификация с продължителност пет или шест години. В тях се приемат ученици със завършено основно образование или със завършен VII клас. Професионалните гимназии могат да осъществяват и професионално обучение с придобиване на първа, втора и трета степен на професионална квалификация и на квалификация по част от професията. Професионалните гимназии могат да осъществяват и професионално обучение с придобиване на четвърта степен на професионална квалификация въз основа на заповед на министъра на образованието и науката, ако отговарят на условията, определени с държавните образователни изисквания.

(4) (Нова - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Професионалните училища и професионалните гимназии могат да организират обучение и на лица, навършили 16 години, по програмите по чл. 12.

(5) (Нова - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Училищата по изкуствата осъществяват професионално образование с придобиване на трета степен на професионална квалификация с продължителност до четири години след основно образование или завършен клас от средното образование.

(6) (Предишна ал. 4, доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Професионалните колежи осъществяват професионално обучение с придобиване на четвърта степен на професионална квалификация с продължителност до две години, в зависимост от притежаваната степен на професионална квалификация. В тях се приемат лица със завършено средно образование.

Центрове за професионално обучение

Чл. 20. Центровете за професионално обучение осъществяват професионално обучение на лица, навършили 16 години.

Центрове за информация и професионално ориентиране

Чл. 21. (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Центровете за информация и професионално ориентиране осъществяват професионално ориентиране на ученици, и на други лица.

Статут на центровете за професионално обучение и на центровете за информация и професионално ориентиране

Чл. 22. (1) Центровете за професионално обучение и центровете за информация и професионално ориентиране са държавни, общински или частни, български с чуждестранно участие и чуждестранни.

(2) Държавните и общинските центрове са юридически лица, получили лицензия за осъществяване на професионално обучение или на професионално ориентиране.

(3) Частните центрове са еднолични търговци или юридически лица, учредени като търговски дружества, кооперации, сдружения и фондации, получили лицензия за осъществяване на професионално обучение или на професионално ориентиране.

(4) Българските центрове за професионално обучение и центрове за информация и професионално ориентиране с чуждестранно участие са регистрирани в Република България сдружения между български и чуждестранни физически и/или юридически лица, получили лицензия за професионално обучение или за професионално ориентиране.

(5) Чуждестранните центрове за професионално обучение и центрове за информация и професионално ориентиране са чуждестранни юридически лица, които осъществяват дейността си в Република България в съответствие с международни спогодби и са получили лицензия за професионално обучение или за професионално ориентиране.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Лицензията за професионално обучение или за професионално ориентиране се издава от Националната агенция за професионално образование и обучение.

(7) (Отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

(8) (Отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

Центрове за квалификация на обучаващите

Чл. 23. (1) Центровете за квалификация на обучаващите са държавни или общински обслужващи звена от системата на народната просвета и се откриват, преобразуват и закриват по реда, предвиден в Закона за народната просвета.

(2) Центровете за квалификация на обучаващите осъществяват актуализиране и разширяване на квалификацията на учители и други лица, извършващи професионална подготовка.

Глава четвърта.

ДЪРЖАВНО ОБРАЗОВАТЕЛНО ИЗИСКВАНЕ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Раздел I.

Общи положения

Съдържание на държавното образователно изискване за професионално образование и обучение (Загл. изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 24. (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) С държавното образователно изискване за професионално образование и обучение по чл. 16, т. 6 от Закона за народната просвета се определят организацията на приема на кандидатите и на професионалното образование и обучение, структурата и съдържанието на рамковите програми за професионално образование и обучение и организацията на практическото обучение за училищното професионално образование и обучение.

Прием в професионалните училища, професионалните гимназии, професионалните колежи и в училищата по изкуствата (Загл. изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 25. (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) (1) Професионалното образование и професионалното обучение по държавен план-прием се организират в държавните и общинските училища.

(2) Държавният план-прием се утвърждава по училища и професии за всяка учебна година.

(3) Държавните и общинските училища, с изключение на училищата по изкуствата, в съответствие със стратегиите, прогнозите, програмите и плановете за развитие на съответната община, правят предложение за държавен план-прием по професии до регионалните инспекторати по образованието.

(4) Инспекторатът по образованието съгласува направените предложения по ал. 3 със съответните финансиращи органи, с комисията по заетостта към областния съвет за регионално развитие и с регионалните структури на работодателите.

(5) Държавният план-прием за държавните и общинските училища се утвърждава от министъра на образованието и науката по предложение на началниците на регионалните инспекторати по образованието след съгласуване с министъра на труда и социалната политика и министъра на регионалното развитие и благоустройството.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Държавният план-прием за училищата по изкуствата се утвърждава от министъра на културата. Условието и редът за утвърждаване на държавния план-прием се определят с наредба на министъра на културата и на министъра на образованието и науката.

(7) Частните, българските с чуждестранно участие и чуждестранните професионални училища определят самостоятелно план-приема си.

Организация на професионалното обучение на лица, навършили 16 години (Загл. изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 26. (1) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Държавните и общинските училища могат да осъществяват и професионално обучение на лица, навършили 16 години, финансово осигурено от юридически или физически лица.

(2) Организацията, провеждането, материалното и финансовото осигуряване на професионалното обучение се уреждат с договор между директора на училището и финансиращото обучението лице.

Раздел II.

Съдържание на професионалното образование и на професионалното обучение

Структура и съдържание на рамковите програми за професионално образование (Загл. изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 27. (1) Структурата на програмите за професионално образование включва общообразователна подготовка, задължителна професионална подготовка - обща, отраслова и специфична за всяка професия, задължителна чуждоезикова подготовка по професията и избираема подготовка - задължителноизбираема и свободноизбираема.

(2) Общообразователната подготовка осигурява общообразователния минимум, необходим за средно образование.

(3) Общата задължителна професионална подготовка е единна за всички професионални направления при отчитане на спецификата им. Тя включва теоретично обучение и практическо обучение - учебна практика.

(4) Отрасловата задължителна професионална подготовка е единна за всички професии от професионалното направление при отчитане на спецификата на всяка професия. Тя включва теоретично обучение и практическо обучение - учебна практика.

(5) (Доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Специфичната за всяка професия задължителна професионална подготовка включва теоретично обучение и практическо обучение - учебна и производствена практика.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Общообразователната подготовка се определя съгласно Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план.

(7) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Задължителната професионална подготовка, задължителната чуждоезикова подготовка по професията и избираемата подготовка се определят съгласно държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

(8) (Отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

(9) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Най-малко 40 на сто от броя на учебните часове за задължителна професионална подготовка са за практическо обучение.

Структура и съдържание на рамковите програми за професионално обучение (Загл. изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 28. (1) Структурата на програмите за професионално обучение включва:

1. общообразователна подготовка, задължителна професионална подготовка и избираема подготовка за програмите за придобиване на професионална квалификация със завършване на основно образование или на клас от средното образование;

2. задължителна и избираема професионална подготовка за програмите за придобиване на професионална квалификация.

(2) Задължителната професионална подготовка включва теоретично обучение и практическо обучение.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) За задължителната професионална подготовка броят на учебните часове за практическо обучение е не по-малък от броя на учебните часове за теоретично обучение.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Общообразователната подготовка се определя съгласно Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план.

(5) Задължителната професионална подготовка и избираемата подготовка се определят съгласно държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

Раздел III

Практическо обучение

Видове практическо обучение

Чл. 29. Практическото обучение се организира като учебна практика и производствена практика.

Места за провеждане на практическото обучение

Чл. 30. (1) Практическото обучение се провежда във:

1. учебно-производствени бази на училищата;
2. учебно-производствени бази на сродни училища или центрове за професионално обучение в Република България и в чужбина;
3. предприятия на юридически и физически лица;
4. учебно-производствени бази към предприятията.

(2) Учебно-производствените бази се обзавеждат съгласно държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

(3) В местата за провеждане на практическото обучение се осигуряват условия съгласно държавното образователно изискване за безопасни условия на възпитание, обучение и труд.

Организация на практическото обучение

Чл. 31. (1) Практическото обучение се провежда като учебно-тренировъчни, учебно-производствени и производствено-учебни дейности.

(2) За провеждане на практическото обучение в местата по чл. 30, ал. 1, т. 2, 3 и 4 училищата сключват договори.

(3) Училищата могат да организират самостоятелно и/или кооперирано с юридически или физически лица производство на продукция и услуги, като се изпълняват държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии или документацията за професионално обучение на училището или на заявителя на професионалното обучение.

(4) (Нова - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Организацията и финансирането на практическото обучение се осъществяват при условия и по ред, определени с наредба на министъра на образованието и науката, съгласувана с министъра на финансите.

Раздел IV.

Професионално образование и професионално обучение за ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания, за ученици от домовете за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа, и за лица с девиантно поведение (Загл. изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

Професионално образование и професионално обучение за ученици със специални образователни потребности (Загл. изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 32. (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) (1) За учениците със специални образователни потребности се организира професионално образование и професионално обучение, съобразено със съответното им увреждане.

(2) За учениците със сензорни увреждания се организира професионално образование или професионално обучение по професии или по част от професия, обучението и упражняването на които са подходящи за здравословното им състояние.

(3) За учениците с умствена изостаналост се организира професионално обучение по част от професия или по професии за придобиване на първа степен на професионална квалификация.

Професионално образование и професионално обучение за ученици с хронични заболявания

Чл. 32а. (Нов - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) За учениците с хронични заболявания и с физически увреждания се организира професионално образование или професионално обучение по професии или по част от професия, обучението и упражняването на които са подходящи за здравословното им състояние.

Професионално образование и професионално обучение за ученици от домовете за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа

Чл. 32б. (Нов - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) За учениците от домовете за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа, се осигурява професионално образование и професионално обучение.

Професионално образование и професионално обучение на ученици с девиантно поведение

Чл. 32в. (Нов - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) За учениците с девиантно поведение се организира професионално образование или професионално обучение по професия или по част от професия.

Професионално образование и професионално обучение на лишените от свобода

Чл. 32г. (Нов - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) За лишените от свобода се организира професионално образование и професионално обучение по професия или по част от професия.

Организация на професионалното образование и професионалното обучение

Чл. 32д. (Нов - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) (1) Професиите по чл. 32 и 32а се определят от Министерството на образованието и науката и от Министерството на здравеопазването, по чл. 32б и 32в - от Министерството на образованието и науката, а по чл. 32г - от Министерството на образованието и науката и Министерството на правосъдието.

(2) В професионалните училища и в професионалните гимназии се приемат в паралелка до 5 ученици със сензорни увреждания, с хронични заболявания и/или с физически увреждания, както и ученици от домовете за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа.

Глава пета.

Завършване и удостоверяване на професионалното образование и професионалното обучение

Завършване на професионалното образование и професионалното обучение

Чл. 33. (1) Професионалното образование се завършва с полагане на:

1. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование съгласно Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план;

2. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) държавни изпити за придобиване на професионална квалификация - теория на професията и практика на професията.

(2) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Професионалното обучение по програмите А, Б, В и Г се завършва с полагане на държавни изпити за придобиване на професионална квалификация - теория на професията и практика на професията.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Професионалното обучение по програмите Д и Е се завършва с полагане на изпити за придобиване на професионална квалификация. Когато се придобива степен на професионална квалификация по програми Е, изпитите са държавни - по теория на професията и по практика на професията.

Организация и съдържание на изпитите за придобиване на професионална квалификация

Чл. 34. (1) При завършване на програмите А, Б, В и Г организацията на изпитите се определя съгласно държавното образователно изискване за системата на оценяване, а съдържанието им - съгласно държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

(2) При завършване на програмите Д и Е организацията и съдържанието на изпитите се определят от обучаващата институция след съгласуване с представителите на работодателите и на работниците, а когато се придобива степен на професионална квалификация - и съгласно държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

Комисии за провеждане на изпитите за придобиване на професионална квалификация

Чл. 35. (1) (Доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) В състава на комисиите за провеждане на изпитите се включват представители на обучаващата институция, на работодателите и на работниците и служителите, а за училищата по изкуствата - и на представители на съответните висши училища по изкуствата с равни квоти.

(2) Представителите на обучаващата институция са учители или други лица, извършващи професионална подготовка.

(3) Представителите на работодателите са с квалификация от съответната професионална област, а на работниците и служителите - с квалификация и трудов стаж не по-малко от четири години по съответната професия.

(4) Комисиите за провеждане на изпит се назначават от ръководителя на обучаващата институция.

(5) (Доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) В случай, че организациите на работодателите или на работниците и служителите, както и висшите училища по изкуствата не предложат свои

представители за включване в състава на изпитните комисии, ръководителят на обучаващата институция допълва състава на комисията с определени от него членове.

Държавни изпити за придобиване на професионална квалификация в професионалното образование (Загл. изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 36. (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) (1) Държавните изпити по теория на професията и по практика на професията се провеждат по национални изпитни програми в съответствие с държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Националните изпитни програми се утвърждават от министъра на образованието и науката, а за училищата по изкуствата - от министъра на културата.

Изпити за придобиване на професионална квалификация в професионалното обучение

Чл. 37. (1) Изпитите за придобиване на степен на професионална квалификация се провеждат съгласно чл. 36.

(2) Изпитите за придобиване на квалификация по част от професията, както и за актуализиране или за разширяване на професионалната квалификация се провеждат по задания, определени от обучаващата институция след съгласуване с представителите на работодателите и на работниците.

Удостоверяване на професионалното образование и на професионалното обучение

Чл. 38. (1) Завършено професионално образование се удостоверява със:

1. диплома за завършено средно образование;
2. свидетелство за професионална квалификация;
3. (доп. - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г.) свидетелство за правоспособност, издавано за професии, упражняването на които изисква правоспособност, включително и за упражняване на регулирани професии.

(2) Завършено професионално обучение с придобиване на степен на професионална квалификация се удостоверява със:

1. свидетелство за основно образование или документ за завършен клас от основното или средното образование;
2. свидетелство за професионална квалификация;
3. (доп. - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г.) свидетелство за правоспособност, издавано за професии, упражняването на които изисква правоспособност, включително и за упражняване на регулирани професии.

(3) За завършено професионално обучение за придобиване на квалификация по част от професията, за актуализиране или за разширяване на професионалната квалификация се издава удостоверение за професионално обучение.

(4) Съдържанието на документите по ал. 1 и 2 се определя съгласно държавните образователни изисквания за документите за системата на народната просвета и за придобиване на квалификация по професии, а по ал. 3 - с държавното образователно изискване за документите за системата на народната просвета и конкретната документация по чл. 13, ал. 2.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г.) Условието и редът за издаване на свидетелство за правоспособност се определят с наредби на министъра на образованието и науката, освен ако в закон е предвидено друго.

(6) (Нова - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г.) Условието и редът за признаване на правоспособност за упражняване на регулирана професия, придобита в държава - членка на Европейския съюз и на Европейското икономическо пространство, се уреждат с наредбите по ал. 5, освен ако в закон е предвидено друго.

Право за издаване на документи за професионална квалификация

Чл. 39. (Доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Право за издаване на документи за професионална квалификация по чл. 38 имат професионалните училища, професионалните гимназии, училищата по изкуствата, професионалните колежи и центровете за професионално обучение. Право за издаване на документи за професионална квалификация имат и училищата по чл. 9, ал. 1, т. 2.

Удостоверяване на професионална квалификация на лица, обучавани извън системата на професионалното образование и обучение

Чл. 40. (1) Лица, обучавани по реда на чл. 9, ал. 2 и 3, могат да получат документите по чл. 38, ал. 2, т. 2 и ал. 3, ако имат не по-малко от шест месеца трудов стаж по професията или проведено практическо обучение с продължителност, определена от обучаваща институция.

(2) За получаване на документ по чл. 38, ал. 2, т. 2 се изисква и завършено образование или завършен клас, необходими за придобиване на съответната степен на професионална квалификация.

(3) Лицата по ал. 1 сключват с обучаваща институция договор за полагане на изпитите по чл. 37, а при необходимост - и за провеждане на практическо обучение.

Глава шеста.

УПРАВЛЕНИЕ НА СИСТЕМАТА НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Раздел I.

Национална агенция за професионално образование и обучение

Статут на Националната агенция за професионално образование и обучение

Чл. 41. (1) Към Министерския съвет се създава Национална агенция за професионално образование и обучение като юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище София.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Националната агенция за професионално образование и обучение е държавен орган за лицензиране на дейности в системата на професионалното образование и обучение, както и за координация на институциите, имащи отношение към професионалното ориентиране, обучение и образование.

(3) Националната агенция за професионално образование и обучение осъществява дейността си в съответствие с този закон и по правилник, утвърден от Министерския съвет.

Функции на Националната агенция за професионално образование и обучение (Загл. изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

Чл. 42. (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Националната агенция за професионално образование и обучение:

1. разработва и утвърждава критерии и процедури за лицензиране и свързаната с тях документация;
2. издава и отнема лицензии за професионално обучение и професионално ориентиране;

3. разработва и предлага на министъра на образованието и науката:

а) списъка на професиите за професионално образование и обучение;

б) държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии;

4. участва при разработването на държавните образователни изисквания за документите за системата на народната просвета и за системата за оценяване в частта им за професионалното образование и обучение;

5. (доп. - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г.) въз основа на актовете по чл. 38, ал. 5 разработва и утвърждава единни изисквания за условията, организацията и съдържанието на професионалното обучение по професии, упражняването на които изисква правоспособност, както и по регулираните професии, извършвано от центровете за професионално обучение;

6. дава становища и мотивирани предложения на министъра на образованието и науката за промени в регистъра по § 1, ал. 2 от допълнителните разпоредби на Закона за народната просвета относно институциите в системата на професионалното образование и обучение;

7. възлага провеждането и внедряването на научни изследвания в областта на професионалното образование, обучение и ориентиране;

8. координира дейностите по разработване на стратегии за развитие и усъвършенстване на професионалното образование и обучение;

9. съдейства за международното признаване на документите за професионално образование и професионално обучение;

10. създава и поддържа регистър на центровете за професионално обучение и на центровете за информация и професионално ориентиране;

11. одобрява програмите за обучение извън държавните образователни изисквания по чл. 16, т. 3 и 7 от Закона за народната просвета, както и програмите за образователни услуги, извършвани от физически или юридически лица на деца, ученици и лица, навършили 16 години.

Органи за управление и изпълнителни органи

Чл. 43. (1) Органите за управление на Националната агенция за професионално образование и обучение са управителният съвет и неговият председател.

(2) Управителният съвет създава експертни комисии за изпълнение на своите функции.

Състав на управителния съвет

Чл. 44. (1) Управителният съвет се състои от председател и 24 членове, от които:

1. осем представители на министерства;

2. осем представители на организациите на работодателите;

3. осем представители на организациите на работниците и служителите на национално равнище.

(2) Представителите по ал. 1 се определят по реда, предвиден в Правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

(3) Министър-председателят назначава председател на управителния съвет по предложение на министъра на образованието и науката.

(4) Председателят на управителния съвет е с висше образование и поне пет години стаж в системата на професионалното образование и обучение.

Мандат на управителния съвет

Чл. 45. (1) Мандатът на председателя и на членовете на управителния съвет е четиригодишен. Едно лице не може да бъде член на управителния съвет за повече от два последователни мандата.

(2) Половината от членовете на управителния съвет се обновява по квоти на всеки две години.

(3) Член на управителния съвет се освобождава преди изтичането на мандата:

1. по писмено предложение на институциите по чл. 44, ал. 1;
2. при системно неизпълнение на задълженията си;
3. при фактическа невъзможност да изпълнява длъжността, продължила повече от шест месеца;
4. по негово писмено искане.

(4) Решението за освобождаване по ал. 3, т. 2 и 3 се взема с обикновено мнозинство от списъчния състав на съвета.

(5) Попълването на управителния съвет с нов член се извършва по реда, предвиден в Правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

(6) Определените нови членове по ал. 5 имат мандат до края на мандата на освободения член.

Организация на дейността на управителния съвет

Чл. 46. (1) Управителният съвет провежда своите заседания най-малко веднъж на три месеца. Неговите заседания са редовни, ако присъстват поне две трети от членовете му.

(2) Управителният съвет взема решение с явно гласуване и обикновено мнозинство от списъчния състав на съвета.

Функции на управителния съвет

Чл. 47. Управителният съвет:

1. (отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)
2. взема решения за откриване на процедури за лицензиране;
3. създава експертни комисии по професионални направления и експертна комисия по професионалното ориентиране и определя техния състав и задачи;
4. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) въз основа на докладите на експертните комисии взема решения за лицензиране;
5. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) информира Министерството на образованието и науката за лицензираните центрове за професионално обучение и центрове за информация и професионално ориентиране;
6. прави предложение пред Министерството на образованието и науката за развитие и усъвършенстване на системата на професионално образование и обучение, както и за промени в регистъра по § 1, ал. 2 от допълнителните разпоредби на Закона за народната просвета;
7. разработва правилник за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Председател на управителния съвет

Чл. 48. (1) Председателят на управителния съвет е и председател на Националната агенция за професионално образование и обучение.

(2) Председателят на управителния съвет:

1. представлява Националната агенция за професионално образование и обучение;
2. ръководи дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение;
3. свиква и ръководи заседанията на управителния съвет;
4. сключва, изменя и прекратява трудовите правоотношения със служителите на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Експертни комисии

Чл. 49. (1) Експертните комисии се създават по професионални направления от Списъка на професиите за професионално образование и обучение, както и по професионалното ориентиране.

(2) Експертната комисия се състои от 9 членове, от които:

1. по един представител от Министерството на образованието и науката, Министерството на труда и социалната политика и на съответното отраслово министерство;
2. трима представители на организации на работодателите от съответния отрасъл;
3. трима от браншовите синдикални организации на работниците и служителите от съответния отрасъл.

(3) Експертните комисии:

1. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) изготвят доклади с предложения до управителния съвет за лицензиране на центрове за професионално обучение и на центрове за информация и професионално ориентиране;
2. участват в разработването и актуализирането на държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии от съответното професионално направление, както и на държавните образователни изисквания за документите за системата на народната просвета и за системата за оценяване в частта им за професионалното образование и обучение;
3. участват в разработването и актуализирането на Списъка на професиите за професионално образование и обучение;
4. представят на управителния съвет становище за промени в регистъра по § 1, ал. 2 от допълнителните разпоредби на Закона за народната просвета;
5. (отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

(4) Редът за определяне на представителите по ал. 2 и организацията на дейностите на експертните комисии се уреждат в Правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Лицензиране

Чл. 49а. (Нов - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) (1) Лицензията дава право за извършване и удостоверяване на професионално обучение с придобиване на степен на професионална квалификация или за извършване на професионално ориентиране.

(2) Лицензията се издава по заявление на лицата, посочени в чл. 22, ал. 2, 3, 4 и 5. Към заявлението се прилагат документите, определени с Правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

(3) Управителният съвет разглежда внесените документи при условията и по реда, посочени в този закон и в Правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

(4) До 4 месеца от постъпване на заявлението председателят на Националната агенция за професионално образование и обучение издава или отказва да издаде лицензията с мотивирано решение.

(5) Ако до изтичане на срока по ал. 4 председателят на Националната агенция за професионално образование и обучение не се произнесе, се смята, че е налице отказ.

(6) Председателят на Националната агенция за професионално образование и обучение отказва издаването на лицензии в случаите, когато:

1. не са представени всички документи по ал. 2;

2. документите по ал. 2 не отговарят на изискванията на този закон и на Правилника за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение.

(7) В случаите по ал. 6 председателят на Националната агенция за професионално образование и обучение определя срок за отстраняване на несъответствията, който не може да бъде по-малък от два месеца.

(8) Ако заявителят не отстрани несъответствията в срока по ал. 7, председателят на Националната агенция за професионално образование и обучение отказва издаването на лицензия с мотивирано решение.

(9) В случаите на отказ заявителят може да направи ново искане за издаване на лицензия не по-рано от 6 месеца от влизането в сила на отказа.

(10) Председателят на Националната агенция за професионално образование и обучение може да отнеме издадената лицензия за професионално обучение или за професионално ориентиране, когато центърът:

1. не е започнал да осъществява разрешената дейност най-късно 12 месеца от издаването на лицензията;

2. преустанови разрешената дейност за повече от 12 месеца;

3. не спазва разпоредбите на този закон;

4. извършва професионално обучение или професионално ориентиране в нарушение на получената лицензия.

(11) (Изм. - ДВ, бр. 30 от 2006 г., в сила от 12.07.2006 г.) Заповедта на председателя на Националната агенция за професионално образование и обучение по ал. 10 и отказът за издаване на лицензия по ал. 6 могат да се обжалват по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Информационна дейност на Националната агенция за професионално образование и обучение

Чл. 50. Националната агенция за професионално образование и обучение издава бюлетин, в който се публикуват:

1. (отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

2. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) критерии процедури и документация за лицензиране на центрове за професионално обучение и на центрове за информация и професионално ориентиране;

3. списък на професиите за професионално образование и обучение;

4. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) лицензираните от Националната агенция за професионално образование и обучение институции.

5. (отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

б. (отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

Раздел II.

Функции на министерствата, общините и на социалните партньори, отнасящи се до професионалното образование и обучение

Функции на Министерството на образованието и науката

Чл. 51. (1) Министерството на образованието и науката провежда държавната политика в областта на професионалното образование и обучение, като:

1. приема държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии;
2. утвърждава Списъка на професиите за професионално образование и обучение;
- 2а. (нова - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г.) предлага за приемане от Министерския съвет Списък на регулираните професии в Република България;
3. поддържа регистъра по § 1, ал. 2 от допълнителните разпоредби на Закона за народната просвета по отношение на институциите в системата на професионалното образование и обучение;
4. утвърждава държавния план-прием в държавните и общинските училища;
5. осигурява условия за изпълнението на държавните образователни изисквания за системата на професионалното образование и обучение;
6. утвърждава програми за квалификация в системата на професионалното образование и обучение;
7. организира професионалното ориентиране;
8. (изм. и доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) определя самостоятелно или съвместно със съответното компетентно министерство професиите за ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания и за лица с девиантно поведение;
9. разпределя утвърдените по бюджета му финансови средства за професионално образование и обучение и контролира тяхното използване;
10. анализира резултатите и ефективността на професионалното образование и обучение;
11. определя свои представители в управителния съвет и в експертните комисии на Националната агенция за професионално образование и обучение;
12. (нова - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г.) изпълнява функциите на национален координатор на дейностите по признаване на професионална квалификация и правоспособност.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Регионалните инспекторати по образованието на Министерството на образованието и науката провеждат държавната политика в областта на професионалното образование и обучение в съответния регион, като:

1. координират взаимодействието между училищата, центровете за професионално обучение и центровете за информация и професионално ориентиране с регионалните служби по заетостта и бюрата по труда, с хигиенно-епидемиологичните инспекции, с органите на местното самоуправление и с регионалните структури на социалните партньори;
2. съгласуват предложенията на училищата за държавния план-прием;
3. участват в организирането на изпитите за придобиване на професионална квалификация.

Функции на Министерството на труда и социалната политика

Чл. 52. Министерството на труда и социалната политика участва в провеждането на държавната политика в областта на професионалното образование и обучение, като:

1. определя потребностите от професионално образование и обучение чрез анализиране на тенденциите в развитието на пазара на труда;
2. участва в разработването, съгласуването и актуализирането на държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии;
3. участва в съгласуването на Списъка на професиите за професионално образование и обучение;
4. определя изискванията за здравословни и безопасни условия при практическото обучение и контролира изпълнението им чрез регионалните инспекции по труда;
5. участва в съгласуването на държавния план-прием в училищата чрез регионалните служби по заетостта;
6. участва в организирането на професионалното ориентиране;
7. определя свои представители в управителния съвет и в експертните комисии на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Функции на Министерството на здравеопазването

Чл. 53. Министерството на здравеопазването:

1. участва в съгласуването на Списъка на професиите за професионално образование и обучение;
2. определя хроничните заболявания и физическите увреждания, които са противопоказни при професионалното образование и професионалното обучение, по професии от Списъка на професиите за професионално образование и обучение;
3. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) определя съвместно с Министерството на образованието и науката професиите, по които професионалното образование и професионалното обучение е подходящо за здравословното състояние на обучаемите с хронични заболявания и физически увреждания, със сензорни увреждания и с умствена изостаналост;
4. определя изискванията за здравословни условия при практическото обучение и хигиенно-физиологичните изисквания към седмичните разписания, както и контролира изпълнението им чрез органите на Държавния санитарен контрол;
5. (доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) определя свои представители в управителния съвет и в експертната комисия по професионално ориентиране на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Функции на отрасловите министерства

Чл. 54. Отрасловите министерства:

1. участват в разработването, съгласуването и актуализирането на държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии;
2. участват в разработването, съгласуването и актуализирането на Списъка на професиите за професионално образование и обучение;
3. предлагат промени в регистъра по § 1, ал. 2 от допълнителните разпоредби на Закона за народната просвета по отношение на институциите в системата на професионалното образование и обучение;

4. (доп. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) участват в съгласуването на държавния план - прием в училищата, които финансират;
5. разпределят утвърдените по бюджета им финансови средства за професионално образование и професионално обучение и контролират тяхното използване;
6. (изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) определят свои представители в управителния съвет и в експертните комисии по професионални направления на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Функции на общините

Чл. 55. Общините участват във формирането на политика в областта на професионалното образование и обучение на територията им по отношение на:

1. потребностите от кадри;
2. професионалното ориентиране на ученици, безработни, както и на други лица;
3. промените в регистъра по § 1, ал. 2 от допълнителните разпоредби на Закона за народната просвета по отношение на институциите в системата на професионалното образование и обучение;
4. разпределянето на утвърдените по бюджета им финансови средства за професионално образование, обучение и ориентиране и контролира тяхното използване;
5. развитието на материално-техническата база на училищата, центровете за професионално обучение и центровете за информация и професионално ориентиране чрез финансови средства от общинските бюджети;
6. определянето на държавния план-прием в училищата.

Функции на организациите на работодателите

Чл. 56. Организациите на работодателите:

1. участват в разработването, актуализирането и съгласуването на Списъка на професиите за професионално образование и обучение;
2. предлагат промени в регистъра по § 1, ал. 2 от допълнителните разпоредби на Закона за народната просвета по отношение на институциите в системата на професионалното образование и обучение;
3. участват в разработването, съгласуването и актуализирането на държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии;
4. участват в организирането и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация и предлагат представители за участие в изпитните комисии;
5. определят своите представители в управителния съвет и в експертните комисии на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Функции на организациите на работниците и служителите на национално равнище

Чл. 57. Организациите на работниците и служителите на национално равнище:

1. участват в актуализирането на държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии;
2. участват в разработването, актуализирането и съгласуването на Списъка на професиите за професионално образование и обучение;
3. определят свои представители в управителния съвет и в Експертната комисия по професионалното ориентиране на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Функции на браншовите синдикални организации

Чл. 58. Браншовите синдикални организации:

1. защитават интересите на обучаемите пред работодателите по въпросите на трудовите и осигурителните отношения при провеждане на практическото обучение в предприятията;
2. участват в организирането и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация и предлагат представители за участие в изпитните комисии;
3. определят свои представители в експертните комисии по професионални направления на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Глава седма.

ФИНАНСИРАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ, ОБУЧЕНИЕ И ОРИЕНТИРАНЕ

Източници на финансиране

Чл. 59. (1) Държавните и общинските училища, центрове за професионално обучение, центрове за информация и професионално ориентиране и центрове за квалификация на обучаващите се финансират от:

1. държавния бюджет;
2. бюджетите на общините;
3. спонсорства, дарения, завещания;
4. собствени приходи;
5. национални и международни програми;
6. (нова - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) други източници.

(2) Субсидията от държавния бюджет и от бюджетите на общините осигурява финансови средства за:

1. издръжката на професионалното образование и професионалното обучение в държавните и общинските училища;
2. административно-финансовото обслужване на държавните и общинските центрове за професионално обучение и центрове за информация и професионално ориентиране, както и на центрoвете за квалификация на обучаващите;
3. издръжката на професионалното ориентиране в държавните и общинските центрове за информация и професионално ориентиране;
4. издръжката на квалификацията на лицата, извършващи професионална подготовка в центрoвете за квалификация на обучаващите.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

(4) Държавните и общинските институции в системата на професионалното образование и обучение съставят бюджет.

(5) Собствените приходи се използват за издръжка и за развитие на материално-техническата база. Субсидиите от държавния бюджет и от бюджетите на общините не се намаляват за сметка на собствените приходи.

(6) Професионалните колежи и центрoвете за професионално обучение събират такси за обучение от физически и юридически лица.

(7) Държавните и общинските центрове за информация и професионално ориентиране се финансират и от допълнителни дейности, определени с правилника им.

Финансиране на Националната агенция за професионално образование и обучение

Чл. 60. (1) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.) Националната агенция за професионално образование и обучение се финансира със средства от държавния бюджет, от собствени приходи, спонсорства, дарения, завещания и др.

(2) Националната агенция за професионално образование и обучение събира такси за издаване на лицензии за професионално обучение и за професионално ориентиране съгласно тарифа, одобрена от Министерския съвет.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

Финансиране на професионално обучение извън държавните образователни изисквания

Чл. 61. Финансирането на професионалното обучение извън държавните образователни изисквания, както и на практическото обучение по чл. 40, ал. 1, организирани в държавните и общинските училища и центрове за професионално обучение, се извършва с финансови средства, заплащани от физически и юридически лица съгласно сключени договори.

Практическо обучение в чужбина

Чл. 62. Практическото обучение в чужбина, организирано от държавните и общинските училища и центрове за професионално обучение, се финансира от училището или центъра въз основа на сключен договор с чуждестранни институции за професионално образование и обучение.

Глава осма.

ПРИЗНАВАНЕ НА ПРАВО ЗА УПРАЖНЯВАНЕ НА РЕГУЛИРАНА ПРОФЕСИЯ ВЪЗ ОСНОВА НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ, ПРИДОБИТА В ЧУЖДА ДЪРЖАВА (НОВА - ДВ, БР. 77 ОТ 2005 Г., ИЗМ. - ДВ, БР. 62 ОТ 2006 Г., В СИЛА ОТ ВЛИЗАНЕ В СИЛА НА ДОГОВОРА ЗА ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ КЪМ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ.)

Раздел I.

Признаване на право за упражняване на регулирана професия въз основа на професионална квалификация, придобита в държава членка (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.)

Удостоверяване на правото за упражняване на регулирана професия

Чл. 63. (Нов - ДВ, бр. 77 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) (1) Правото за упражняване на регулирана професия се удостоверява с един от следните документи, издадени от компетентен орган на държава членка:

1. диплома;
2. свидетелство за професионална квалификация;
3. удостоверение за правоспособност.

(2) Към документите по ал. 1 органът, компетентен за признаване на право за упражняване на съответната регулирана професия, може да изиска от лицето, което иска признаване, да приложи допълнителни доказателства за съдържанието и продължителността на завършеното образование и обучение.

Признаване на право за упражняване на регулирана професия, за която в Република България се изисква притежаване на диплома

Чл. 64. (Нов - ДВ, бр. 77 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) Когато за упражняването на регулирана професия в Република България се изисква притежаването на диплома, органът по признаването не може да откаже на гражданин на държава членка, получил квалификация в държава членка, поради липса на достатъчна квалификация да получи достъп или да упражнява съответната регулирана професия при същите условия, както българските граждани, ако лицето:

1. е придобило професионалната си квалификация в държава членка, в която професията е регулирана, и притежава диплома за завършено висше образование, диплома или свидетелство за професионална квалификация, изисквана за упражняването на професията в тази държава, или

2. е придобило професионалната си квалификация в държава членка, в която професията не е регулирана, но е упражнявало през последните 10 години на пълно работно време тази професия в продължение най-малко на две години или в продължение на период, равностоен на две години пълно работно време, в държава членка и притежава доказателства за образование и обучение, което го е подготвило да упражнява професията; професионален стаж две години не се изисква, когато лицето, което иска признаване, притежава доказателства за завършено регулирано образование и обучение.

Признаване на право за упражняване на регулирана професия, за която в Република България се изисква притежаване на свидетелство за професионална квалификация

Чл. 65. (Нов - ДВ, бр. 77 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) Когато за упражняването на регулирана професия в Република България се изисква притежаването на свидетелство за професионална квалификация, органът по признаването не може да откаже на гражданин на държава членка, получил квалификация в държава членка, поради липса на достатъчна квалификация да получи достъп или да упражнява съответната регулирана професия при същите условия, както българските граждани, ако лицето:

1. е придобило професионалната си квалификация в държава членка, в която професията е регулирана, и притежава диплома за завършено висше образование, диплома, свидетелство за професионална квалификация или удостоверение за правоспособност, изисквани за упражняването на професията в тази държава, или

2. е придобило професионалната си квалификация в държава членка, в която професията не е регулирана, но е упражнявало през последните 10 години на пълно работно време тази професия в продължение най-малко на две години или в продължение на период, равностоен на две години пълно работно време, в държава членка и притежава доказателства за образование и обучение, което го е подготвило да упражнява професията, или

3. не притежава диплома, свидетелство за професионална квалификация или удостоверение за правоспособност, но е упражнявало през последните 10 години на пълно работно време тази професия в продължение най-малко на три последователни години или в продължение на период, равностоен на три години пълно работно време, в държава членка, в която професията не е регулирана.

Признаване на право за упражняване на регулирана професия, за която в Република България се изисква притежаване на удостоверение за правоспособност

Чл. 66. (Нов - ДВ, бр. 77 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) Когато за упражняването на регулирана професия в Република България се изисква притежаването на удостоверение за правоспособност, органът по признаването не може да откаже на гражданин на държава членка, получил квалификация в държава членка, поради липса на достатъчна квалификация да получи достъп или да упражнява съответната регулирана професия при същите условия, както българските граждани, ако лицето:

1. е придобило професионалната си квалификация в държава членка, в която професията е регулирана, и притежава диплома за завършено висше образование, диплома, свидетелство за професионална квалификация или удостоверение за правоспособност, изисквано за упражняването на професията в тази държава, или
2. е придобило в държава членка професионална квалификация, съответстваща на изискваната в Република България за упражняването на същата професия.

Професионален стаж

Чл. 67. (Нов - ДВ, бр. 77 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) (1) Органът по признаването може да изиска от лицето, което иска признаване, да докаже, че притежава професионален стаж, когато продължителността на обучението в случаите по чл. 64, 65 и 66 е по-малка с една година от изискваната продължителност на обучението по регулираната професия в Република България.

(2) Продължителността на изисквания професионален стаж по ал. 1 не може да бъде по-голяма от:

1. два пъти размера на недостигащия период на образование и обучение, когато недостигащият период се отнася за цикъла на обучение след средното образование и/или за професионален стаж под контрола на ръководител и завършва с изпит;
2. периода на недостигащия професионален стаж, когато този стаж се отнася за професионална практика, осъществявана с помощта на квалифициран специалист.

(3) Във всички случаи продължителността на изисквания професионален стаж не може да бъде по-голяма от 4 години.

(4) Професионален стаж не се изисква за лицата, които притежават:

1. диплома, издадена в държава членка, удостоверяваща завършен образователен цикъл след средно образование с продължителност най-малко една година, когато за упражняването на тази професия в Република България се изисква диплома, или
2. свидетелство за професионална квалификация, изисквано в държава членка, в която професията е регулирана, за упражняването на тази професия на нейна територия, когато за упражняването на професията в Република България се изисква притежаването на диплома, или
3. свидетелство за професионална квалификация или удостоверение за правоспособност, изисквани в държава членка, в която професията е регулирана, за упражняването на тази професия на нейна територия, и тези документи са издадени в държава членка, когато за упражняването на тази професия в Република България се изисква притежаването на свидетелство за професионална квалификация или удостоверение за правоспособност.

Стаж за приспособяване и изпит за признаване на правоспособност

Чл. 68. (Нов - ДВ, бр. 77 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) (1) Органът по признаването може да изиска от лицето, което иска признаване, да премине стаж за приспособяване или да положи изпит за признаване на правоспособност в случаите, когато образованието на лицето, което иска признаване, обхваща теоретични и/или практически области, които съществено се различават от изискваните за упражняване на регулираната професия в Република България, както и в случаите по чл. 65, т. 3.

(2) Органът по признаването предоставя на лицето, което иска признаване, да избира между стаж за приспособяване и изпит за признаване на правоспособност.

(3) За професиите, за чието упражняване се изисква точно познаване на националното законодателство и чийто съществен и постоянен елемент е даването на съвети и/или оказването на помощ по националното законодателство, органът по признаването решава в кои случаи да изиска стаж за приспособяване или изпит за признаване на правоспособност.

(4) Органът по признаването преценява дали знанията и уменията, придобити от лицето, което иска признаване, в процеса на неговия професионален стаж, не покриват частично или напълно различията по ал. 1.

(5) Стажът за приспособяване подлежи на оценка и не може да бъде с продължителност, по-голяма от две години, когато за упражняването на тази професия в Република България се изисква притежаването на свидетелство за професионална квалификация, и по-голяма от три години в случаите, когато за упражняването на тази професия в Република България се изисква притежаването на диплома.

(6) Условието и редът за провеждане на стажа и неговата оценка, както и на изпита за признаване на правоспособност се определят в акта, който урежда процедурата по признаване на право за упражняване на съответната регулирана професия.

Ограничение

Чл. 69. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) Органът по признаването не може да прилага чл. 67 и 68 едновременно.

Раздел II.

Признаване на право за упражняване на регулирана професия, за която се изисква притежаването на общи търговски или общи професионални знания и умения, въз основа на професионален стаж, придобит в държава членка (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.)

Признаване въз основа на професионален стаж

Чл. 70. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) (1) Право за упражняване на регулирана професия, за която се изисква притежаването на общи търговски или общи професионални знания и умения, се признава въз основа на професионален стаж, придобит в друга държава членка.

(2) В случаите, когато продължителността на професионалния стаж е по-малка от изискваната съгласно наредбата по чл. 73, лицето може да иска признаване въз основа на притежаването на удостоверение за правоспособност или на документ, удостоверяващ завършено образование и обучение, издадени от компетентен орган на държава членка.

(3) Ако лицето, което иска признаване, притежава професионален стаж с продължителност, по-малка от изискваната за съответната професия, и признаването става въз основа на документите по ал. 2, правото му да упражнява регулираната професия се признава по реда на раздел I.

Доказване на професионален стаж

Чл. 71. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) Професионалният стаж се доказва с документ, удостоверяващ естеството и продължителността на извършваната дейност, издаден от компетентен орган на държава членка и представен заедно с молбата за признаване на правото за упражняване на регулираната професия.

Стаж за приспособяване и изпит за признаване на правоспособност

Чл. 72. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) (1) Органът по признаването може да изиска от лицето, което иска признаване, да премине стаж за приспособяване или да положи изпит за признаване на правоспособност в случаите, когато установи, че лицето няма необходимия професионален стаж и знанията и уменията, удостоверени с документите по чл. 70, ал. 2, значително се различават от изискваните за упражняване на регулираната професия в Република България.

(2) Органът по признаването предоставя на лицето, което иска признаване, да избира между стаж за приспособяване и изпит за признаване на правоспособност.

(3) Условието и редът за провеждане на стажа и неговата оценка, както и на изпита за признаване на правоспособност се определят с наредбата по чл. 73.

Условия и ред за признаване

Чл. 73. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) Регулираните професии, правото за упражняване на които се признава по този раздел, условията и редът за признаване, както и размерът на изисквания минимален професионален стаж по чл. 70, ал. 1 се определят с наредба на Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика и министъра на финансите, освен ако в закон е предвидено друго.

Раздел III.

Признаване на право за упражняване на регулирана професия, за която се изисква притежаването на общи търговски или общи професионални знания и умения, въз основа на професионален стаж, придобит в трета държава членка (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.)

Признаване на право за упражняване на регулирана професия въз основа на професионална квалификация, призната в държава членка

Чл. 74. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) Органът по признаването не може да откаже на лице, придобило съответната професионална квалификация в трета държава, да получи достъп или да упражнява регулирана професия при същите условия, както българските граждани, когато лицето, което иска признаване:

1. е получило признаване в друга държава членка на професионалната си квалификация, придобита в трета държава, и

2. притежава професионален стаж с продължителност не по-малка от две години в държавата членка, която е признала квалификацията му.

Други случаи на признаване

Чл. 75. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) Когато не са налице условията по чл. 74, право за упражняване на регулирана професия на лице, придобило квалификацията си в трета държава, може да бъде признато при условията на взаимност, когато лицето притежава дипломи, удостоверения или други доказателства за професионална квалификация, както и професионален стаж в съответствие с изискванията за упражняване на професията в Република България.

Раздел IV.

Други разпоредби (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) я съюз.)

Специфични изисквания за признаване на правото за упражняване на регулирана професия

Чл. 76. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) (1) Когато за упражняването на регулирана професия има специфични изисквания, определени със закон, че лицето не е осъждано, не е обявявано в несъстоятелност или не е лишавано от право да упражнява професията, органът по признаването изисква от лицето, което иска признаване, да представи документи от компетентните органи на държавата членка по произход или по местопребиваване, от които е видно, че тези изисквания са удовлетворени. Когато държавата членка по произход или по местопребиваване не издава такива документи, тези изисквания могат да бъдат удостоверени в зависимост от националното законодателство на тази държава с нотариално заверена декларация или с декларация, направена пред съдебен или административен орган в съответната държава.

(2) Когато за упражняването на регулирана професия се изисква документ за физическо или психическо здраве, органът по признаването приема като достатъчно доказателство представянето на документа, който се изисква в държавата членка по произход или по местопребиваване за упражняването на професията на нейна територия. Когато в държавата членка по произход или по местопребиваване не се изисква такъв документ, органът по признаването приема за достатъчно доказателство документ, издаден от компетентен орган на държавата членка по произход или по местопребиваване, който удостоверява, че тези изисквания са изпълнени.

(3) Органът по признаването може да изисква документите по ал. 1 и 2 да бъдат издадени не по-рано от три месеца преди датата на подаване на молбата за признаване.

(4) Когато за упражняването на регулирана професия със закон е предвидено полагане на клетва, подписване на декларация и/или вписване в регистър на професионална организация, органът по признаването трябва да предвиди подходяща и равностойна форма в случая, когато законоустановената форма не може да се използва от лицето, което иска признаване.

Проверка на истинността на документите

Чл. 77. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) При възникване на основателни съмнения относно истинността на представените документи органът по признаването може да изиска потвърждение на истинността на документите от компетентните органи на държавата членка, в която са издадени.

Решение на органите по признаването

Чл. 78. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) (1) Органът по признаването се произнася с мотивирано решение в срок 4 месеца от датата на подаване на молбата и съответните документи.

(2) Отказът за признаване на право за упражняване на регулирана професия подлежи на обжалване при условията и по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Използване на професионално звание

Чл. 79. (Нов - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) Когато в Република България ползването на професионално звание е нормативно установено, лицата, получили признаване на право да упражняват регулирана професия, имат право да използват професионалното звание, което съответства на регулираната професия.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на този закон:

1. "Професионално направление" е съвкупност от професии в определен в Националната отраслова класификация отрасъл на икономиката или от друга сфера на обществения живот, съобразена със съответната област на образованието по Международната стандартна класификация на образованието.

2. "Професия" е вид трудова дейност, за която се организира професионално образование и професионално обучение.

3. "Част от професия" е обособена трудова дейност в рамките на една професия, за която може да се организира професионално обучение.

4. "Специалност" е самостоятелно обособена трудова дейност в рамките на дадена професия.

5. "Професионална квалификация" е квалификация по професия или по част от професия, която включва съвкупността от професионални компетенции и необходимите за тяхното формиране общообразователни знания и умения.

6. "Професионални компетенции" са качества на личността, формирани на основата на придобити знания и умения, които способстват за проявяване на инициатива, за работа в екип и за качествено упражняване на определена професия според държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професия.

7. "Степен на професионална квалификация" е обемът и съдържанието на професионални компетенции и необходимите за тяхното формиране общообразователни знания и умения.

8. "Девиантно поведение" е поведение, което противоречи на обществените норми и подлежи на морални и правни санкции.

9. (отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

10. "Правоспособност" е признато притежаване на задължителен обем от професионални компетенции, което дава право за упражняване на конкретни трудови дейности.

11. (нова - ДВ, бр. 77 от 2005 г., в сила от 27.09.2005 г., доп. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) "Регулирана професия" е дейност или съвкупност от дейности, включена в Списъка на регулираните професии в Република България, която е от обществена значимост и/или е от съществено значение за живота и здравето на хората, и правото за упражняване на която е определено чрез закони, подзаконови или административни разпоредби, за притежаването на специфична професионална квалификация, правоспособност или членство в

професионална организация, работеща за поддържане на високо равнище в съответната професионална област, за осъществяването на което е получила специфично признаване от държавата.

§ 1а. (Нов - ДВ, бр. 77 от 2005 г.) (*) По смисъла на глава осма от този закон:

1. (изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) "Диплома" е всеки документ за образование или съвкупност от такива документи, издадени от компетентен орган на държава членка, от които е видно, че титулярят е завършил успешно образователен цикъл след средно образование с продължителност най-малко една година или е завършил средно образование с технически или професионален профил и притежава изискваната професионална квалификация за достъп или за упражняване на регулираната професия. Приема се за диплома и всеки документ за образование или всяка съвкупност от такива документи, издадени от компетентен орган на държава членка и признати от този орган като достатъчни за достъп или за упражняване на регулирана професия на територията на тази държава членка.

2. (изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) "Свидетелство за професионална квалификация" е всеки документ за обучение или съвкупност от такива документи, издадени от компетентен орган на държава членка, от които е видно, че титулярят е преминал професионално обучение с продължителност не по-малка от една година. Приема се за документ за професионална квалификация и всеки документ за обучение или всяка съвкупност от такива документи, издадени от компетентен орган на една държава членка и признати от този орган като достатъчни за достъп или за упражняване на регулирана професия на територията на тази държава членка.

3. (изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) "Удостоверение за правоспособност" е всеки документ, различен от диплома и свидетелство за професионална квалификация, издаден от компетентен орган на държава членка, който удостоверява, че титулярят е преминал професионално обучение, или издаден след оценка на личните качества, знанията и уменията на титуляря, без да се изискват доказателства за предхождащо обучение.

4. (изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) "Професионален стаж" е времето, през което лицето, което иска признаване, действително законно е упражнявало съответната професия в държава членка.

5. "Стаж за приспособяване" е упражняването на регулирана професия, което се осъществява под контрола на квалифициран специалист на територията на Република България.

6. "Изпит за признаване на правоспособност" е проверката на професионалните познания на лицето, което иска признаване, с цел да се оцени способността му да упражнява регулирана професия на територията на Република България.

7. (нова - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) "Регулирано образование и обучение" е всяко образование и обучение, което е специално насочено към подготовка за упражняване на регулирана професия и което включва при необходимост провеждането на практически стаж.

8. (нова - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) "Държава членка" е всяка държава - членка на Европейския съюз, на Европейското икономическо пространство и Швейцария.

§ 2. Списъкът на професиите за професионално образование и обучение включва и списъка по чл. 42, ал. 6 от Закона за народната просвета.

§ 3. В обучаващите институции от системата на Министерството на отбраната, Министерството на вътрешните работи, Министерството на регионалното развитие и благоустройството и Министерството на транспорта този закон се прилага, доколкото друго не е предвидено в актовете за създаването им и в разпоредбите на специалните закони, отнасящи се до устройството и дейността им.

§ 3а. (Нов - ДВ, бр. 77 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 2006 г., в сила от влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.) Признаването на право за упражняване на регулирана професия по смисъла на § 1, т. 11 се извършва по реда на този закон, доколкото друго не е предвидено в специален закон. и съла на този закон:

1. "Професионално направление" е съвкупност от професии в определен в Националната отраслова класификация отрасъл на икономиката или от друга сфера на обществения живот, съобразена със съответната област на образованието по Международната стандартна класификация на образованието.

2. "Професия" е вид трудова дейност, за която се организира професионално образование и професионално обучение.

3. "Част от професия" е обособена трудова дейност в рамките на една професия, за която може да се организира професионално обучение.

4. "Специалност" е самостоятелно обособена трудова дейност в рамките на дадена професия.

5. "Професионална квалификация" е квалификация по професия или по част от професия, която включва съвкупността от професионални компетенции и необходимите за тяхното формиране общообразователни знания и умения.

6. "Професионални компетенции" са качества на личността, формирани на основата на придобити знания и умения, които способстват за проявяване на инициатива, за работа в екип и за качествено упражняване на определена професия според държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професия.

7. "Степен на професионална квалификация" е обемът и съдържанието на професионални компетенции и необходимите за тяхното формиране общообразователни знания и умения.

8. "Девиантно поведение" е поведение, което противоречи на обществените норми и подлежи на морални и правни санкции.

9. (Отм. - ДВ, бр. 103 от 2002 г.)

10. "Правоспособност" е признато притежаване на задължителен обем от професионални компетенции, което дава право за упражняване на конкретни трудови дейности.

§ 2. Списъкът на професиите за професионално образование и обучение включва и списъка по чл. 42, ал. 6 от Закона за народната просвета.

§ 3. В обучаващите институции от системата на Министерството на отбраната, Министерството на вътрешните работи, Министерството на регионалното развитие и благоустройството и Министерството на транспорта този закон се прилага, доколкото друго не е предвидено в актовете за създаването им и в разпоредбите на специалните закони, отнасящи се до устройството и дейността им.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 4. Министерският съвет по предложение на министъра на образованието и науката в срок шест месеца от влизането в сила на този закон приема Правилник за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение и определя общата численост на персонала ѝ.

§ 5. В срок една година от влизането в сила на този закон министърът на образованието и науката по предложение на Националната агенция за професионално образование и обучение съгласувано с министъра на труда и социалната политика преобразува в центрове за информация и професионално ориентиране или закрива съществуващите педагогически консултационни кабинети и професионални информационни центрове.

§ 6. (Изм. - ДВ, бр. 1 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 108 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г., изм. - ДВ, бр. 120 от 2002 г.) Министърът на образованието и науката до началото на учебната 2004/2005 г. определя със заповед държавните и общинските професионални училища, професионални гимназии и професионални колежи в съответствие с чл. 18. Заповедта се обнародва в "Държавен вестник".

§ 7. До приемането на държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии се прилагат утвърдените от министъра на образованието и науката учебни планове и програми по съответните професии и специалности.

§ 7а. (Нов - ДВ, бр. 29 от 2003 г.) (1) Учениците, постъпили през учебната 1998 - 1999 г. в I курс или VIII клас с прием след VII клас с интензивно изучаване на чужд език в техникуми, средни професионално-технически училища, професионални гимназии или в паралелки за придобиване на професионална квалификация в средни общообразователни училища и гимназии, придобиват професионална квалификация при условията и по реда на този закон и получават свидетелство по чл. 25, ал. 1, т. 2 от Закона за народната просвета, без да полагат държавните изпити по чл. 36, ал. 1.

(2) Учениците, постъпили през учебната 1999 - 2000 г. в IX клас с прием след основно образование в техникуми, средни професионално-технически училища, професионални гимназии или в паралелки за придобиване на професионална квалификация в средни общообразователни училища, гимназии и специални училища, придобиват професионална квалификация при условията и по реда на този закон и получават свидетелство по чл. 25, ал. 1, т. 2 от Закона за народната просвета, без да полагат държавните изпити по чл. 36, ал. 1.

(3) Учениците по ал. 1 и 2 полагат изпитите за придобиване на професионална квалификация, посочени в учебните планове съгласно § 7:

1. за придобиване на втора степен на професионална квалификация - по теория по обобщен конспект и по практика, съгласно задание, определено от училището и след успешно завършен XII клас;

2. за придобиване на трета степен на професионална квалификация - по теория по обобщен конспект или защита на дипломна работа и по практика, съгласно задание, определено от училището и след успешно завършен XIII клас.

§ 7б. (Нов - ДВ, бр. 29 от 2003 г.) (1) Учениците, постъпили през учебната 1998 - 1999 г. в VIII клас с прием след VII клас в училища по изкуствата, придобиват професионална квалификация при условията и по реда на този закон и получават свидетелство по чл. 25, ал. 1, т. 2 от Закона за народната просвета, без да полагат държавните изпити по чл. 36, ал. 1.

(2) Учениците по ал. 1 полагат изпитите за придобиване на трета степен на професионална квалификация - по теория по обобщен конспект или защита на дипломна работа и по практика, съгласно задание, определено от училището и след успешно завършен XII клас.

§ 7в. (Нов - ДВ, бр. 29 от 2003 г.) (1) Лицата, които завършват през учебната 2002 - 2003 г. обучението си по професии и специалности с прием след завършено средно образование, не полагат държавните изпити за придобиване на професионална квалификация по чл. 36, ал. 1.

(2) Лицата по ал. 1 полагат изпити за придобиване на втора и/или трета степен на професионална квалификация, посочени в учебните планове съгласно § 7:

1. за придобиване на втора степен на професионална квалификация - по теория по обобщен конспект и по практика, съгласно задание, определено от училището;

2. за придобиване на трета степен на професионална квалификация - по теория по обобщен конспект или защита на дипломна работа и по практика, съгласно задание, определено от училището.

§ 8. Половината от членовете на управителния съвет на Националната агенция за професионално образование и обучение през първия мандат се обновява с по четирима представители от квотите на организациите на работодателите и от организациите на работниците и служителите на национално равнище по жребий и с четирима представители от квотата на министерствата.

§ 9. В Закона за народната просвета (обн., ДВ, бр. 86 от 1991 г.; изм., бр. 90 от 1996 г. и бр. 36, 124 и 153 от 1998 г.) в чл. 26, ал. 1, т. 7 и 8 се изменят така:

"7. професионални гимназии-от VIII или IX клас до XII или XIII клас включително;

8. професионални-от VII или VIII клас с продължителност на обучението до три години, от IX клас-с продължителност на обучението до четири години, и професионални колежи след завършено средно образование-с продължителност на обучението до две години;"

§ 10. В Закона за закрила при безработица и насърчаване на заетостта (обн., ДВ, бр. 120 от 1997 г.; изм., бр. 155 от 1998 г., бр. 26 и 50 от 1999 г.) раздел I на глава шеста "Професионална квалификация" и § 1, т. 8 от допълнителните разпоредби се отменят.

§ 11. Изпълнението на този закон се възлага на министъра на образованието и науката.

Законът е приет от XXXVIII Народно събрание на 15 юли 1999 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

Заклучителни разпоредби

КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

(ОБН. - ДВ, БР. 103 ОТ 2002 Г.)

§ 40. Навсякъде в закона думите "държавното образователно изискване за степен на образование, общообразователен минимум и учебен план" се заменят със "Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план", а думите "инспекторатите по образованието" се заменят с "регионалните инспекторати по образованието".

Преходни и Заклучителни разпоредби

КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ТУРИЗМА

(ОБН. - ДВ, БР. 28 ОТ 2005 Г.)

§ 14. Подзаконовите нормативни актове по прилагането на Закона за закрила и развитие на културата, Закона за народната просвета, Закона за народните читалища, Закона за паметниците на културата и музеите, Закона за професионалното образование и обучение и Закона за филмовата индустрия, издадени от или съвместно с министъра на културата преди влизането в сила на този закон, запазват действието си.

.....
§ 35. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на § 12, който влиза в сила от 15 март 2005 г.

Преходни и Заключителни разпоредби

КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

(ОБН. - ДВ, БР. 77 ОТ 2005 Г., В СИЛА ОТ 27.09.2005 Г.)

§ 16. Подзаконовите нормативни актове, които уреждат признаването на професионална квалификация и/или правоспособност за упражняване на регулирана професия, придобити в държави - членки на Европейския съюз и на Европейското икономическо пространство, се издават или допълват в срок до 6 месеца от влизането в сила на този закон.

§ 17. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на § 8, § 9, т. 2 и 3 и § 10, т. 2 и т. 3, буква "б", които влизат в сила от датата на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.

Преходни и Заключителни разпоредби

КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ТУРИЗМА

(ОБН. - ДВ, БР. 94 ОТ 2005 Г., В СИЛА ОТ 25.11.2005 Г.)

§ 69. Подзаконовите нормативни актове по прилагането на Закона за закрила и развитие на културата, Закона за народната просвета, Закона за народните читалища, Закона за паметниците на културата и музеите, Закона за професионалното образование и обучение и Закона за филмовата индустрия, издадени от или съвместно с министъра на културата и туризма преди влизането в сила на този закон, запазват действието си.

.....
§ 88. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

Преходни и Заключителни разпоредби

КЪМ АДМИНИСТРАТИВНОПРОЦЕСУАЛНИЯ КОДЕКС

(ОБН. - ДВ, БР. 30 ОТ 2006 Г., В СИЛА ОТ 12.07.2006 Г.)

§ 142. Кодексът влиза в сила три месеца след обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на:

1. дял трети, § 2, т. 1 и § 2, т. 2 - относно отмяната на глава трета, раздел II "Обжалване по съдебен ред", § 9, т. 1 и 2, § 11, т. 1 и 2, § 15, § 44, т. 1 и 2, § 51, т. 1, § 53, т. 1, § 61, т. 1, § 66, т. 3, § 76, т. 1 - 3, § 78, § 79, § 83, т. 1, § 84, т. 1 и 2, § 89, т. 1 - 4, § 101, т. 1, § 102, т. 1, § 107, § 117, т. 1 и 2, § 125, § 128, т. 1 и 2, § 132, т. 2 и § 136, т. 1, както и § 34, § 35, т. 2, § 43, т. 2, § 62, т. 1, § 66, т. 2 и 4, § 97, т. 2 и § 125, т. 1 - относно замяната на думата "окръжния" с

"административния" и замяната на думите "Софийския градски съд" с "Административния съд - град София", които влизат в сила от 1 март 2007 г.;

2. параграф 120, който влиза в сила от 1 януари 2007 г.;

3. параграф 3, който влиза в сила от деня на обнародването на кодекса в "Държавен вестник".

Заключителни разпоредби

КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА
ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

(ОБН. - ДВ, БР. 62 ОТ 2006 Г.)

§ 20. Този закон влиза в сила от датата на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.